

Bakgrund till lagstiftningen 2 a kap. SoL

2009 lämnades utredningen "Ingen får vara Svarte Petter" över till regeringen. Utredningens uppdrag var bland annat att ta reda på vilket sätt kommunerna kan påverkas att i ökad utsträckning ta emot våldsutsatta kvinnor och barn och andra grupper som av säkerhetsskäl måste flytta till en annan kommun.

Kommunen har enligt 2 kap. 2 § socialtjänstlagen det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. Utredningens uppdrag var att utreda det vistelsebegrepp som innefattas i bestämmelsen och förtydliga ansvarsfördelningen mellan kommuner i vissa situationer när det gäller enskilda personers vistelse i en annan kommun än hemkommunen.

En utgångspunkt var att det i dessa situationer är relativt vanligt med tvister om vilken kommun som har ansvaret för att hjälpa den som behöver. Tvisterna leder ofta till att kommunerna fokuserar på ansvarsfrågan i stället för på behovet av stöd och hjälp.

För att förtydliga kommunernas ansvar enligt SoL och skapa förutsättningar att snabbt lösa de tvister som ändå uppstår, föreslog utredningen en rad ändringar och kompletteringar av lagen. Man ansåg att det bäst kunde göras genom att föra samman alla bestämmelser om ansvarig kommun i ett nytt kapitel, **2 a kap.**, nära bestämmelserna i 2 kap. om kommunens ansvar. På det sättet skulle förtroendevalda och tjänstemän inom socialtjänsten få en bättre och mer överskådlig bild av de regler som gäller.

För att minska risken för att den enskilde far illa på grund av oenighet i ansvarsfrågan föreslog utredningen att det bör finnas en möjlighet att snabbt få frågan avgjord av en utomstående instans. Därför föreslogs att en eller flera kommuner som önskar beslut om ärendeansvar skriftligen ska kunna ansöka om detta hos Socialstyrelsen. Socialstyrelsen ska fatta beslut om ärendeansvar så snart som möjligt och senast inom tre veckor från det att ansökan kom in. Om det föreligger särskilda skäl kan tiden för beslutet senareläggas. Socialstyrelsen ska även kunna besluta vilken kommun som har ansvar till dess att frågan om ärendeansvar har avgjorts slutligt.

Flera kommuner hade beskrivit att det är svårt att flytta över ärenden till en annan kommun. Det fanns en utbredd osäkerhet bland kommunerna hur en överflyttning går till rent praktiskt. Det fanns även uppgifter om att det förekommer att kommuner medvetet förhalar det slutliga beslutet i överflyttningsärenden för att på det sättet skjuta på ansvaret så länge det går.

I syfte att förenkla och påskynda överflyttningsprocessen föreslogs att den kommun som önskar flytta över ett ärende till en annan kommun skriftligen får begära detta hos den andra kommunen, samt att den andra kommunen utan dröjsmål skriftligen ska meddela sin inställning. Om kommunerna inte är överens om en överflyttning, kan den kommun där frågan om överflyttning uppkommit ansöka om överflyttning av ärendet hos Socialstyrelsen. Detsamma gäller om den sökande kommunen inte av den andra kommunen har fått svar på sin begäran om överflyttning inom en månad från tidpunkten för ansökan. Socialstyrelsen ska fatta beslut så snart som möjligt och senast inom tre månader från det att ansökan kom

in. Om det föreligger särskilda skäl får tiden för beslutet senareläggas. Socialstyrelsen ska även kunna förordna att den kommun som ett ärende flyttas över till ska ersätta den andra kommunen för kostnader som uppkommit efter tiden för ansökan till Socialstyrelsen.

Stöd och hjälp till personer som utsätts för våld, hot eller andra trakasserier

Personer som tillfälligt måste byta bostadsort

Personer som utsätts för våld, hot eller andra trakasserier kan i vissa fall tvingas flytta mellan olika kommuner innan de får en stadigvarande lösning på sin boendesituation. Det är varken ur kontinuitetssynpunkt eller säkerhetssynpunkt lämpligt att flera kommuner blir involverade i ärendet. Vi föreslår därför att SoL kompletteras med en bestämmelse om att den kommun som har beslutat om en vistelse i en annan kommun behåller ansvaret för insatser under den tillfälliga vistelsen. Den kommunen har även bäst förutsättningar att utreda hela familjens behov av stöd och hjälp. Ansvaret gäller oavsett om kommunen beslutar om placering i ett tillfälligt boende eller om ekonomiskt bistånd till kostnad för ett tillfälligt boende. Det har således ingen betydelse för ansvarsfrågan hur beslutet om det tillfälliga boendet är utformat. Ansvaret bör övergå först när den enskilde har fått en stadigvarande lösning på sin boendesituation. Ett tillfälligt boende kan vara t.ex. ett boende på kvinnojour, en lägenhet som socialtjänsten disponerar, ett rum på hotell eller vandrarhem eller ett tillfälligt boende hos en anhörig eller bekant. Begreppet är dock inte enbart begränsat till personer som utsätts för våld, hot eller andra trakasserier utan omfattar även de situationer då kommunen placerar ett barn i jourhem eller tillhandahåller ett tillfälligt boende till en person som är hemlös, t.ex. ett boende på härbärke i en annan kommun.

Personer som måste byta bostadsort permanent

Vi föreslår att en person som på grund av våld, hot eller andra trakasserier måste flytta permanent till en annan kommun, men som inte kan göra det utan att inflyttningsskommunen erbjuder behövliga stöd- och hjälpinsatser ska ha rätt att ansöka om sådana insatser i inflyttningsskommunen. Det kan t.ex. röra sig om hjälp med att ordna ett boende samt ekonomiskt bistånd. För att bestämmelsen ska vara tillämplig krävs att det föreligger en så allvarlig hotbild att den enskilde inte har någon annan utväg än att flytta till en annan kommun. Bakgrunden till förslaget är att det i dag uppkommer tvister mellan kommunerna när en person måste flytta till en annan kommun. Till exempel kan vistelsekommunen argumentera för att personen ska tillbaka till sin bosättningskommun när läget har stabiliserats och att bosättningskommunen därför ansvarar för att hitta en mer permanent boendelösning. Bosättningskommunen å sin sida anser att personen inte kan återvända utan bör stanna permanent i den nya vistelsekommunen och att den kommunen därför ska ansvara för ärendet. Enligt polisen är en permanent flyttning den yttersta skyddsåtgärden och vidtas endast när man uttömt alla andra skyddsåtgärder. När den enskilde måste flytta permanent är det därför av yttersta vikt att detta inte omöjliggörs på grund av att den enskilde inte får det stöd som behövs.

Gränsdragningen mellan polisens och socialtjänstens ansvar för brottsdrabbade personer bör utredas

Gränsdragningen mellan polisens och socialtjänstens ansvar för brottsdrabbade personer är oklar. Oklarheten gäller framförallt personer som hotas i samband med att de bidrar med uppgifter under en förundersökning eller rättegång. Socialtjänsten menar att det är rättsväsendets ansvar att se till att bevispersoner skyddas eftersom det är en förutsättning för att rättsväsendet ska fungera. Polisen å sin sida anser att det är polisens ansvar att se till att skyddet fungerar men att socialtjänsten måste ansvara för att personen klarar sig ekonomiskt och psykosocialt under tiden. Denna gränsdragningsproblematik orsakar långdragna diskussioner mellan huvudmännen vilket påverkar de brottsdrabbade personerna negativt. Det har dock inte legat inom ramen för vårt uppdrag att överväga förslag till lösningar men vi anser att frågan bör utredas vidare.

Förslagets konsekvenser

Utredningen påtalar att förslagen kan ha vissa brottsförebyggande effekter, positiva effekter för jämställdheten mellan kvinnor och män samt bidra till ett starkare skydd för barn.